MCBÜ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ Cilt:14, Sayı:4, Aralık 2016

Geliş Tarihi:17.10.2016 Doi: 10.18026/cbayarsos.280560 Kabul Tarihi:23.12.2016

BASEL-II KAPSAMINDA KREDİ DERECELENDİRMESİ VE KURUMSAL KREDİLERDE SERMAYE YÜKÜMLÜLÜĞÜ: KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Dr. Rıdvan ÇABUKEL[1]

Özet

Basel-II standartları ile getirilen kredi derecelendirmesinin bankaların sermaye yükümlülüğü hesaplamasına ve kaldıraç oranlarının (sermaye/aktif toplamı) yükselmesine önemli etkisi olmuştur. Çabukel (2006) tarafından Borsa İstanbul'da işlem gören hisse senetleri için Kealhofer, McQuown ve Vasicek (KMV) modeli kullanılarak, temerrüt olasılıkları hesaplanmış, kredi dereceleri tanmış ve varsayımsal bir portföy üzerinde Basel-II standart yaklaşım ve temel gösterge yaklaşımına göre, bankalar için sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Böylece aşağıdan yukarı (bottom-up) bir yaklaşımla, firmaların kredi derecelendirmesi yapılmış ve Basel-II sermaye yükümlülüğünün arttığı görülmüştür (BDDK, 2011). Buna göre kurumsal krediler için sermaye yükümlülüğünün düşebileceği tespit edilmiştir. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu tarafından yapılan Basel-II'ye ilişkin sayısal etki çalışmasında karşın, Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından yapılan sayısal etki çalışmasına katılan bankaların ortalama sermaye yükümlülüğündeki düşüşün %20,7 olduğu görülmüştür (BCBS, 2006). Bu çalışmada, yukarıdan aşağıya (top-down) bir yaklaşımla benzer ülkeler tespit edilmiş ve kredi derecelendirmesinin kurumsal kredilerde sermaye yükümlülüğüne etkisi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Daha sonra, belli varsayımlar dâhilinde kurumsal krediler açısından sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Sonuç olarak, ulusal kredi derecelendirmesinin yapılması halinde, bu yaklaşımla sermaye yükümlülüklerinde %29 oranında bir azalma sağlayacağı tespit edilmiştir.

***Anahtar Kelime**: Bankacılık, Finansal Risk Yönetimi, Basel-II, Sermaye Yeterliliği, Kurumsal Krediler*

Jel Kodları: G21, G24, G28, G32

CREDİT RATİNG AND CAPİTAL REQUİREMENTS İN CORPORATE LOANS WİTHİN THE FRAMEWORK OF BASEL-II: A COMPARATİVE ANALYSİS

Abstract

The credit ratings introduced by Basel-II standards have had significant effects on the calculation of capital adequacy and leverage ratios (capital/total assets) of banks. Using the Kealhofer, McQuown and Vasicek (KMV) model, Çabukel (2006) calculated default probabilities for stocks traded on Istanbul Stock Exchange, assigned credit ratings, and calculated the

[1] EPİAŞ, rcabukel@gmail.com

capital requirements according to Basel-II standardized and basic indicator approaches for a hypothetical portfolio. By this way, he assigned credit ratings to companies and concluded that according to Basel-II standards corporate credits could be reduced by utilizing a bottom-up approach. In contrast to the results of the quantitative impact study on Basel-II of Banking Regulation and Supervision Agency, the quantitative impact study carried out by the Basel Committee on Banking Supervision showed a 20,7% decline in capital adequacy on average (BCBS, 2006). In this study, similar countries have been identified by using a top-down approach and the impact of credit rating on capital adequacy of corporate loans have been comparatively investigated. Later, capital requirements for corporate loans have been calculated under certain assumptions. As a result, the study has demonstrated that using national credit ratings, a 29% reduction in capital requirement could be achieved through this approach.

Key words: *Banking, Risk Management, Basel-II, Capital Adequacy, Corporate Credits*
Jel Codes: G21, G24, G28, G32

1. Giriş

BDDK tarafından Basel-II'ye geçiş sürecine ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda, Basel-II'nin banka sermaye yeterlilikleri üzerine etkilerini ölçmek için Kantitatif Etki Çalışmaları ile bankaların Basel-II'ye hazırlık düzeylerini ölçmeye yönelik İlerleme Anketleri yapılmaktadır (BDDK, 2012a). Mart 2010 verileriyle hazırlanan Basel-II etki çalışmasına (QISTR-3) göre, Bankacılık sektörünün risk ağırlıklı varlıklarında %8,41 oranında artış olmakta ve benzer şekilde sermaye yükümlülüğü de aynı oranda artmaktadır.

BDDK (2011) çalışmasına göre, Basel-II uygulamasıyla oluşan artışta katkısı olan en önemli kalemlerden biri de kurumsal krediler portföyüdür. Kurumsal krediler portföyü, toplam kredi riskinin %40'ını oluşturmaktadırlar. Benzer şekilde Perakende KOBİ ve Diğer Parkende portföyleri, toplam kredi riskinin %28'ini oluşturmaktadır.

Ülkenin kredi derecesinin "yatırım yapılabilir" düzeyde olması, hazine borçlanması ve ülkedeki şirketlerin borçlanması açısından önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Benzer şekilde bankaların sermaye ve likidite yeterlikleri üzerinde etkisi olmaktadır.

Türkiye'nin kredi derecesi uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından uzun yıllar çöp seviyesinde (junk) tutulmuştur. Fitch ve Moody's tarafından son birkaç yıl içinde yatırım

yapılabilir düzeyin en alt seviyesine yükseltilmiştir. 2016 yılına gelindiğinde görünümü tekrar negatife çekilerek eski haline dönüştürülmesi ihtimali ortaya çıkmıştır. Ülke notu genellikle ülkedeki şirketler için bir üst seviye olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, ülke notunun düşük olması, ülkede faaliyet gösteren şirketlerin de notlarının benzer veya düşük olmasına neden olmaktadır.

Çabukel (2006) KMV modeli kullanarak temerrüt olaslığı (TO) tahmini yapmış ve temerrüt olasılıkları esas alınarak kredi dereceleri atfedilmiştir.[2] Bu çalışmada, ülkelerin kredi dereceleri ve takipteki alacaklar oranı verileri esas alınarak aktif/sermaye oranları analiz edilecektir.

2. Literatür Taraması

Kredi riski modelleri, kredi verilen taraf veya menkul kıymetin temerrüt etme olasılığını hesaplamaya dayanmaktadır. Çabukel (2006) tarafından Borsa İstanbul'da işlem gören hisse senetleri için Kealhofer, McQuown and Vasicek (KMV) modeli[3] kullanılarak, 1998-2003 yıllarında ilişkin temerrüt olasılıkları hesaplanmış ve kredi dereceleri atanmıştır. Hesaplanan değerler Kabul Edenin Faaliyet Karakteristiği (ROC) kullanılarak test edilmiştir.[4] Ayrıca varsayımsal bir portföy üzerinde Basel-II standart yaklaşım ve temel gösterge yaklaşımına göre sermaye yükümlülüğü hesaplanmış ve sermaye yükümlülüğünün Basel-I'e göre azalabileceği gösterilmiştir.

Basel Komitesi tarafından yapılan düzenlemelerin etkisinin görülmesi amacıyla Komite yönlendirmeleriyle sayısal etki çalışmaları yapılmaktadır.[5] Benzer şekilde BDDK tarafından etki çalışması yapılmış ve Basel-II uygulamasının bankacılık sektörüne etkisi incelenmiştir.[6] Bu araştırma sonuçları, banka ismine yer

[2] Çabukel (2006) doktora tezi Türkiye Bankalar Birliği tarafından basılmıştır (Çabukel, 2007).

[3] http://www.moodysanalytics.com/About-Us/History/KMV-History

[4] Kredi riski modellerinin test edilmesine ilişkin metodolojiler BCBS (2005b)'de açıklanmıştır.

[5] http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm

[6] Ülkemizdeki etki çalışması sonuçlarına ve değerlendirmesine "Basel-II Etki Çalışması Sonuçları" bölümünde yer verilmiştir.

vermeden ve toplulaştırılmış olarak internet sitelerinde yayımlanmaktadır.

Sayısal Etki Çalışmasında (QIS-5) yer aldığı üzere, G10 ve Avrupa Birliği (Committe on European Banking Supervisiors- CEBS) ülkelerinde faaliyet gösteren bankaların kredi riskinden kaynaklanan sermaye yükümlülükleri ciddi düzeyde düşmektedir. Bu düşüşler standart yaklaşımda sınırlı kalırken, daha gelişmiş yöntemler olan FIRB ve AIRB yöntemlerinde %26,6'ya ulaşmaktadır. Çalışmaya katılan bütün bankalara bu üç yöntemden biri seçme imkânı verildiğinde, en olası yaklaşımda sermaye yükümlülüğündeki düşüş %20,7'ye ulaşmaktadır (BCBS, 2006).

Basel-II'ye geçişle genel olarak G10 ülkeleri ve Avrupa Birliği ülkelerindeki bankalar önemli ölçüde sermaye avantajı sağlamaktadır. Ülkemizde ise standart yöntemin kullanılması durumunda, kredi kullanan firmaların büyük çoğunluğunun derecelendirilmemiş olması dolayısıyla, bankalarımızın sermaye yükümlülüğü QIS-TR3 çalışmasına göre %8,41 oranında artmaktadır[7] (BDDK, 2011). Yani Basel-II'ye geçiş G-10 ve AB bankaları için sermaye avantajı doğururken, ülkemiz bankaları için sermaye dezavantajı oluşturmaktadır.[8]

Tablo 1 Mevcut Düzenlemeye Göre Sermaye Yükümlülüğündeki % Değişim[9]

	SY	TİD	İİD	Muhtemel
G10 Grup 1	1,7	-1,3	-7,1	-6,8
G10 Grup 2	-1,3	-12,3	-26,7	-11,3
CEBS Grup 1	-0,9	-3,2	-8,3	-7,7
CEBS Grup 2	-3,0	-16,6	-26,6	-15,4

[7] BDDK'nın Basel-II'nin standart yaklaşımını içeren düzenlemesi 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemede Merkez Bankasında tutulan yabancı para ve altın karşılıklarına ilişkin risk ağırlığının yüzde sıfır risk ağırlığına tabi tutulması nedeniyle, Basel-II'ye geçişin etkisi sınırlı düzeyde kalmıştır.

[8] TİD (Temel İçsel Derecelendirme), İİD (İleri İçsel Derecelendirme), Grup 1(aktif büyüklüğü 10 milyar EUR üzerindeki bankalar), Grup 2 (diğer bankalar), CEBS (Avrupa Birliği Denetimine Tabi Bankalar) ve Diğer G10 olmayan (G10 dışındaki diğerleri) ifade etmektedir.

[9] SY: Standart Yaklaşım, TİD: Temel İçsel Derecelendirme Yaklaşımı, İİD: İleri İçsel Derecelendirme Yaklaşımı, Muhtemel: En Muhtemel Kullanılacak Yaklaşım

Diğer G10 olmayan Grup 1	1,8	-16,2	-29,0	-20,7
Diğer G10 olmayan Grup 2	38,2	11,4	-1,0	19,5

Kaynak: BCBS (2006)

Basel-II nihai metni Kasım 2005'te yayımlanmıştır (BCBS, 2005a). Avrupa Birliği ve ABD'nin büyük bankalarının uyumu için çok hızlı bir şekilde düzenlemeler çıkartılmış ve uygulanmaya başlanmıştır. AB, Basel-II'ye geçiş için 14 Haziran 2006 tarihinde 2006/48/EC ve 2006/49/EC direktiflerini yayımlamıştır (European Parliment, 2006a ve 2006b). Benzer şekilde, ABD'de uluslararası büyük aktifli bankalarında[10] uygulanmak üzere FED tarafından 2 Kasım 2007 tarihinde Basel-II'ye uygun düzenlemeler yayımlanmıştır (FED, 2007). ABD'deki diğer bankaların ise, Basel-I kurallarına uygun sermaye yükümlülüğü hesaplamaya devam etmesine karar verilmiştir.

Basel-II düzenlemeleri yürürlüğe girdikten sonra, 2008 yılındaki Global krizle birlikte bankalar iflas riski ile karşı karşıya gelmişlerdir. Gelişmiş pek çok ülkede banka batışları gerçekleşmiş ve büyük kurtarmalar için devlet yardımlarına başvurulmuştur. İhtiyatlı düzenlemeleri sıkılaştırmak amacıyla Basel Komitesi tarafından Basel-III adı altında yeni düzenleme seti ile bankaların daha yüksek düzeyde sermaye bulundurmaları istenmiştir.[11]

Kırlıoğlu ve Şenol (2011) KOBİ'lerin Basel-II düzenlemeleri ve UFRS hakkında yeterli bilgilerinin olup olmadığı konusunda araştırma yapılmıştır. Buna göre, Marmara bölgesinde yapılan araştırmada farkındalığın sınırlı olduğu tespit edilmiştir. KOBİ'lerin büyüme potansiyelleri de dikkate alınarak bu farkındalığın oluşması kredi riskinin azaltımı ve sermaye yükümlülüğünden kaynaklı maliyetlerin düşmesini mümkün kılacaktır. Diğer taraftan, Yazıcı ve diğerleri (2008) KOBİ'lerin kredi kullanımları ve bunlara ilişkin teminat vermesine ilişkin anket sonuçlarına yer vermiştir. Basel-II ile bu teminatların pek çoğunun risk azaltımında kullanılmaması bankaların sermaye yükümlülüklerini azaltmayacaktır. Ayrıca, Ersoy ve Oral (2015) tarafından KOBİ derecesine ilişkin uygulama örneğine

[10] 250 milyar USD üzerinde aktif büyüklüğü ve 10 milyar USD üzerinde yurt dışı riski bulunan bankalar olarak tanımlanmıştır.

[11] http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm

yer verilmiştir. Kurtoğlu (2009) tarafından KOBİ'lerin kredi riskine ilişkin Basel-II'nin sermaye yükümlülüğü hükümleri özetlenmiştir.

Canbolat ve Gümrah (2015) kredi riski modellerini değerlendirmiştir. Sevim ve diğerleri (2009) tarafından mali analiz teknikleri kapsamında, işletmenin dönen varlıkları ile kısa vadeli yabancı kaynaklar arasındaki ilişkiler yanında, dönen varlıkların yapısı, sermaye yapısı, öz kaynak-borç dengesi, duran varlıkların yapısı ve finansman yöntemlerini dikkate alan bir model önerisinde bulunulmuştur.

Toprak ve Çabukel (2009) finansal istikrarın ve Basel-II gibi uluslararası standartlara uyumun uluslararası fon akımlarını etkileyen faktörler olduğu değerlendirmiştir. Böylece gelişmekte olan ülkelere ve Türkiye'ye olan fon akımlarının artacağı vurgulanmıştır.

Gümüş ve Nalbantoğlu (2015) tarafından Türk Bankacılık Sisteminin 2014 yılı verileri dikkate alınarak banka grubu bazında stres testi uygulamasına tabi tutulmuştur. Stres testi kapsamında kredi riski, likidite riski ve kur riskine ilişkin stres uygulanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir.

3. Veri Analizi

Bu çalışmada, Dünya Bankası veri tabanındaki "Takipteki Alacaklar/Kredi Oranı", "Sermaye/Toplam Aktif Oranı" esas alınmıştır.[12] Bu veri tabanında dünyadaki bütün ülkelerin verileri geçmişe dönük olarak derlenmiştir. Türkiye'nin mevcut ilk verisinin 2000 yılına ait olması nedeniyle, söz konusu tarih analiz için başlangıç olarak alınmıştır. Ülkelerin kredi dereceleri "Trading Economics" internet sitesinden[13], Türkiye Bankacılık Sistemine ilişkin veriler ise BDDK internet sitesinden temin edilmiştir.[14]

3.1 Türk Bankacılık Sektörü Portföy Yapısı

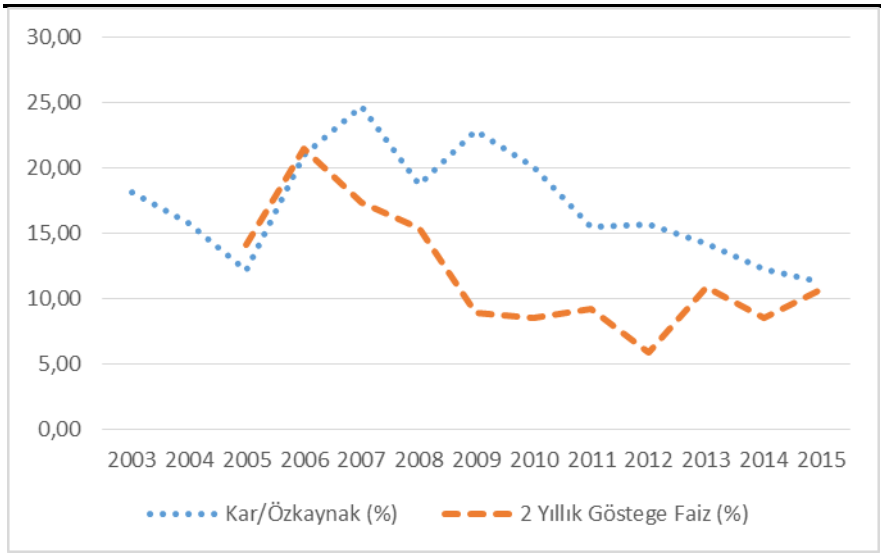
BDDK verilerine göre, Türk Bankacılık Sektörünün (TBS) Aralık 2015 itibarıyla toplam aktifi 2,3 Trilyon TL'dir. Bunun 1,5

[12] http://data.worldbank.org/indicator/FB.BNK.CAPA.ZS
[13] www.tradingeconomics.com/country-list/rating
[14] http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/#

Trilyon TL'si krediler, 320 milyar TL'si Satılmaya Hazır Değerler ve Vadeye Kadar Elde Tutulacak Değerler, 206 milyar TL'si zorunlu karşılıklar olarak görünmektedir. Özkaynaklar tutarı ise, 262 milyar TL'dir. Aktif/özkaynak oranı 8,99 ve Sermaye yeterlilik oranı %16 olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye yeterlilik oranının (SYR) %12'den daha düşük olmaması yönünde BDDK'nın politikası bulunmaktadır. Diğer taraftan, uluslararası derecelendirme kuruluşları ve banka kredi analizi yapan kuruluşlar SYR'nin yüksek olmasına önem vermektedirler. Mevcut sermaye yapısı ve fonlama imkânlarıyla Türkiye'de oluşabilecek aktif/özkaynak oranının 8,9 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Benzer şekilde, aktifler için bulundurulan özkaynak oranı (özkaynak/aktif oranı) %11'dir. Diğer taraftan likidite riskinin ölçülmesine yönelik olarak çıkartılan Likidite Karşılama Oranı (Liquidity Coverage Ratio- LCR) ve Net İstikrarlı Fonlama Oranı (Net Stability Funding Ratio- NSFR) düzenlemeleri aktifin büyümesini ve dağılımını belirleyen diğer faktördür (BDDK, 2015b ve BCBS, 2010).

Konuya sermayedar açısından bakıldığında, 2003 yılından beri yaşanan ekonomik değişim bankacılık sektörüne de yansımıştır. Bankaların faizlerdeki düşüşe paralel olarak karlılıklarında da düşüşü getirmiştir. Bu süreçte, risksiz getiri oranı olarak değerlendirilen 2 yıllık gösterge faiz oranları ile sermayenin getirisi arasındaki fark daralmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bankaların çok düşük bir risk primi ile faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bankacılıkta karlılık özkaynağı besleyen en temel unsurdur ve gelecek dönemdeki kredi ve aktif büyümesini destekleyici temel kaynaklardan biridir. Karlılıkta oluşan bu durum, bankacılık açısından sürdürülebilir görülmemektedir.

Kaynak: BDDK, Investing İnternet Sitesi[15]

Şekil 1 Sermayenin Getirisi ve Gösterge Faiz Oranı

3.2 Ülke Karşılaştırması

Bu çalışmada, Dünya Bankası verilerinde mevcut tüm ülkeler dikkate alınmıştır. Çabukel (2006)'da kredi riskinin sadece kurumsal kredi boyutunda KMV modeliyle BIST'te yer alan şirketlere ilişkin temerrüt olasılıkları hesaplanmış ve model test edilmiştir. Ayrıca, varsayımsal bir portföy üzerinden sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Yetkilendirilmiş bir KDK ve onaylanmış içsel derecelendirme yöntemleriyle daha düşük bir sermaye yükümlülüğü oluşabileceği tespit edilmiştir. Bu çalışmada da, veri kısıtları dahilinde konunun uluslararası boyutta karşılaştırılmalı olarak analizi amaçlanmıştır.

Ülke kredi derecelerinin sübjektif olduğu ve sınırlı sayıdaki kredi derecelendirme şirketlerinin krizlerin oluşmasında ve derinleşmesinde etken olduğu gibi hususlar düzenleyeci otoriteler ve politika yapıcıların ortak görüşü haline gelmiştir (FSB, 2010 ve FSB, 2012). Bu eleştirilere rağmen S&P, Moody's, Fitch ve JCR gibi derecelendirme kuruluşları konumlarını güçlendirerek faaliyetlerine

[15] http://tr.investing.com/rates-bonds/turkey-2-year-bond-yield-streaming-chart

devam etmektedirler. Türkiye'nin de benzer şekilde politik ve ekonomik riskler nedeniyle uzun yıllar kredi derecesi çöp (junk) statüsünde tutulmuş ve son yıllarda Moody's ve Fitch tarafından yatırım yapılabilir seviyenin en alt düzeyine çekilmiştir. Geri çöp statüsüne indirilmesi endişesi de piyasalara yansımaktadır (Bloomberght, 2016).

Ülke dereceleri nihayetinde, ülkede faaliyet gösteren şirketler için en üst seviye olmaktadır ve çok iyi şirketler bu dereceyi almaktadır. Bu nedenle, ülke derecelendirme notu, bankacılık sektörünü portföylerinde bulundurdukları hazine bonoları ve verilen krediler nedeniyle etkilemektedir. Diğer taraftan, KDK'ların bankacılık fonlamasının yapılmasına etkileri bulunmaktadır (CGFS, 2011).

Kredi riski modellerinin doğru bir şekilde çalışabilmesi için, kredi riski analiz süreçlerinin standart olması, bir derecelendirme ve temerrüt olasılığı ile riskin sayısallaştırılabilmesi ve modelin validasyon test sonuçlarının geçerlilik için yeterli olması gerekmektedir. Uluslararası alanda ülkeler arasında karşılaştırmalı çalışmayı öngören veri kısıtları dikkate alınarak, çalışmamız "takipteki alacaklar/krediler" (Non-performing loans- NPL) oranı ve ülke dereceleri temelinde sınırlandırılmıştır.

Kredi riskinin ölçümünde riske maruz tutar (Exposure at Default- EAD), temerrüt olasılığı (Probability of Default- PD) ve temerrüt halinde kayıp (Loss Given Default- LGD) değerlerinin bilinmesi esastır. Bu veriler ülke karşılaştırmalı olarak bulunmadığından, genellikle kredi riskini analiz için gösterge olarak "takipteki alacaklar/krediler" oranı kullanılmaktadır. Bu oran, riske maruz tutar ve temerrüt olasılığını içeren bir gösterge olup analizde temel gösterge olarak alınmıştır.

Analizde kullanılan diğer bir faktör ise, kurumsal krediler için Basel-II kurallarındaki kredi dereceleri ve risk ağırlıklarıdır. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, "yatırım yapılabilir" seviye olarak tanımlanan "A-" ve üzerindeki kredi derecelerine daha düşük bir risk ağırlığı uygulanabilmektedir. Ülkemizdeki kredi portföyünün hemen hemen tamamı derecesiz olarak kabul edilmekte ve %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Daha düşük risk ağırlığına tabi tutulanlar ise, gayrimenkul teminatlı ipotek kredileri ve perakende portföydür. Ülke kredi derecesinin BBB- olduğu ve Türk şirketlerinin alabileceği dereceninde bu dereceyle sınırlandırılmış olduğu dikkate

alındığında, Türkiye Bankacılık Sektöründeki kurumsal krediler portföyü %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Söz konusu kredi dereceleri için Basel-II'de öngörülen TO değerlerine tabloda yer verilmiştir.

Tablo 2 Kredi Derecelerine Göre Risk Ağırlıkları ve Temerrüt Olasılıkları

Kredi Derecesi	**Risk Ağırlığı (%)**	**TO (%)**
AAA'dan AA-'ya kadar	20	0,10
A+'dan A-'ya kadar	50	0,25
BBB'den BB-'ya kadar	100	1,00
BB-'den daha düşük olanlar	150	7,50
Derecelendirilmemiş	100	

Kaynak: Çabukel (2006)

Dünya Bankasının "Takipteki Alacaklar/Krediler" oranı ve uluslararası kuruluşların kredi dereceleri esas alınarak aşağıdaki tablodaki analiz grubu oluşturulmuştur. Bu grubu oluştururken, 2015 yılındaki söz konusu oranı Türkiye'den yüksek ve kredi derecesi "yatırım yapılabilir" seviyede olan ülkeler seçilmiştir. Buna göre, söz konusu ülkeler yatırım yapılabilir seviyede olmakla birlikte, "takipteki alacaklar" oranı son iki yılda Türkiye'den daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle, bu ülkelerdeki bankalarda kredilerin daha fazla kısmının temerrüde düştüğü görülmektedir. Bu da, söz konusu ülkedeki bankacılık kredi süreçlerindeki zafiyet ve kredi riski modellerinin tahmin gücünü azaltan bir unsur olarak değerlendirilebilir.

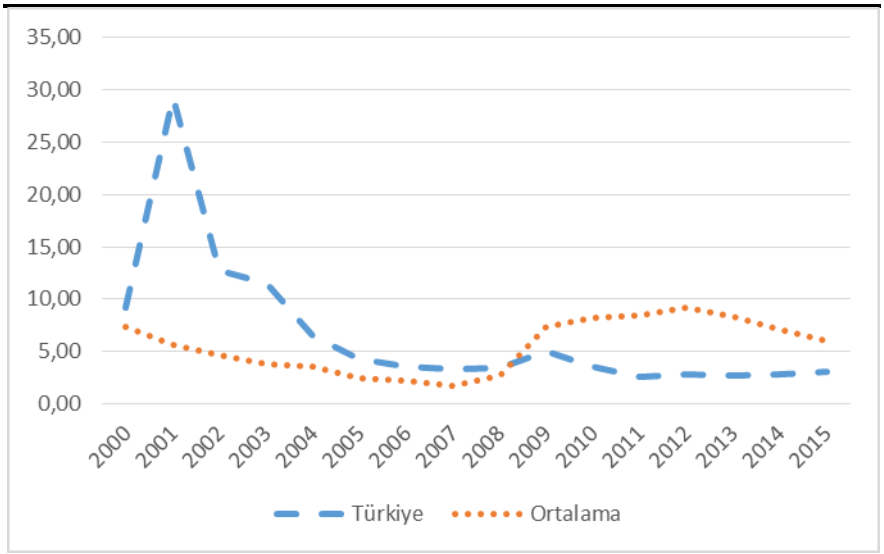
Tablo 3 Ülkelerdeki "Takipteki Alacaklar/ Krediler" Oranı (%) ve Kredi Dereceleri

Ülke	2014	2015	SP	Moody's	Fitch
Türkiye	2,74	2,99	BB	Ba1	BBB-
Avusturalya	3,47	3,46	AA+	Aa1	AA+
Belçika	4,18	3,74	AA	Aa3	AA
Çek Cumhur.	5,61	5,63	AA-	A1	A+
Danimarka	4,40	3,55	AAA	Aaa	AAA

Avrupa Birliği	5,61	5,63	AA		
Fransa	4,16	3,98	AA	Aa2	AA
İrlanda	20,65	14,93	A+	A3	A
Letonya	4,60	4,64	A-	A3	A-
Litvanya	8,19	5,70	A-	A3	A-
Slovenya	11,73	9,96	A	Baa3	BBB+
Birl. Arap Emir.	5,64	5,20	AA	Aa2	AA

Kaynak: Dünya Bankası, Trading Economics İnternet Sitesi

Yukarıdaki son iki yıllık analiz geçmişe yönelik olarak sürdürüldüğünde, 2004 yılına kadar Türk Bankacılık Sistemindeki "Takipteki Alacaklar/ Krediler" oranının örneklem ülkelerden yüksek olduğu ve 2008 Global Krizi ile söz konusu ülkelerin ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir. Nihai olarak bakıldığında, 2015 yılında Türkiye'nin oranı %3 iken söz konusu ülkelerin oranlarının ortalaması %6'dır. 2004 yılına kadar olan süreçte özellikle 2001 Krizi ve akabinde mali başarısızlık yaşayan bankalar bu oranın artmasına neden olmuştur. TMSF'nin ve varlık yönetim şirketlerinin etkin çalışmasıyla banka bilançolarından çıkartılması ve kredilerin yeniden yapılandırılması sonucunda krediler çözümlenmiştir. Bankaların da yeni kredi süreçlerinin iyileştirilmesi suretiyle bu oranın düştüğü görülmektedir. Diğer taraftan, BDDK'nın bankaların Kurumsal Yönetim, Risk Yönetimi ve Kredi Riski Yönetimi çerçevesinde yaptığı düzenleme ve denetimler oranların makul seviyede kalmasını sağlamıştır.

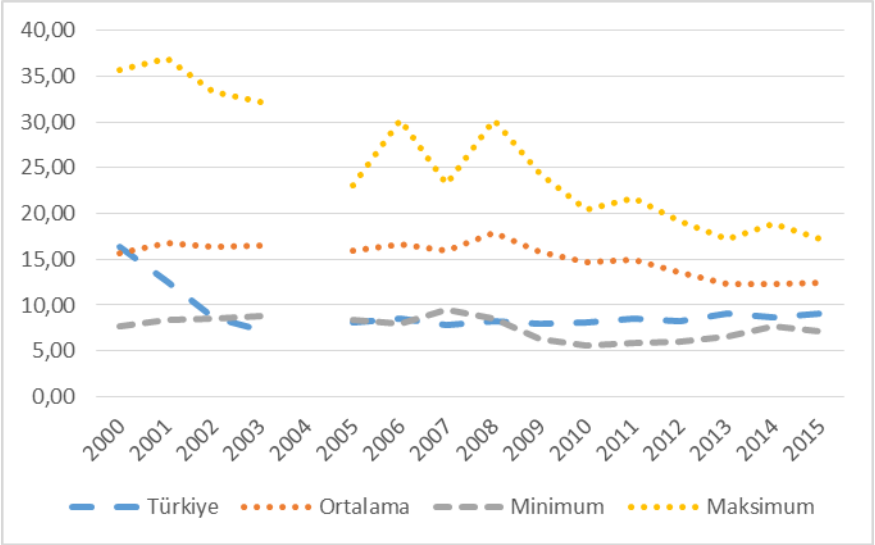

Kaynak: Dünya Bankası

Şekil 2 Takipteki Alacaklar/ Kredi Oranı (%)

Banka hissedarlarının ROE'ye odaklı olduğu dikkate alınarak, riske duyarlı sermayenin getirisi (RAROC) ve kredi tahsis (credit rationing) politikaları aktifin büyümesini ve dağılımını etkilemektedir. Analiz kapsamında bütün ülkelerin aktif dağılımının benzer yapıda olduğu varsayıldığında, benzer bir aktif/sermaye oranı olması beklenir. Dünya Bankası verilerine bakıldığında, bu oranın ciddi olarak farklılaştığı görülmektedir.

"Aktif/sermaye" oranı, 2007'ye kadar ortalama 16 olarak gerçekleşmiş daha sonraki süreçte Basel-III kurallarının getirdiği sermaye yükümlülüklerinin de etkisiyle bu oran düşüş trendine girmiştir. Aktifi büyüten temel unsur ülkedeki GSYH büyümesi olup 2008 Global Krizi sonrasındaki büyüme durağanlığı aktif büyümesini yavaşlatmış ve sermayelerin artması oranı düşürmüştür. 2008 yılı sonunda kredilerden kaynaklı takibe düşen alacaklar için ayrılan özel karşılıklar nedeniyle banka sermayelerindeki azalma ani bir sıçramaya işaret etmektedir.

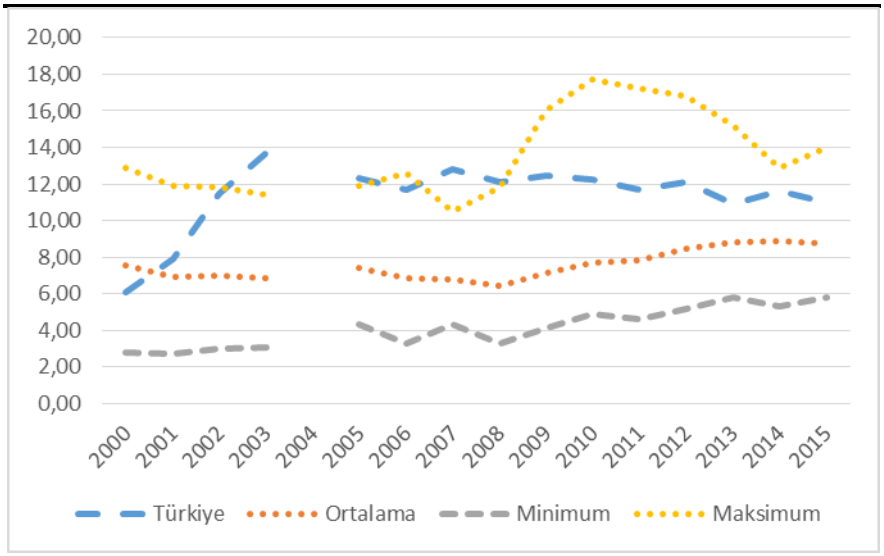
Kaynak: Dünya Bankası

Şekil 3 Aktif/ Sermaye Oranı

Türkiye'de "aktif/sermaye" oranı hep ortalamanın altında kalmış ve minimum değere yakın seyretmiştir. 2000 yılındaki banka sermayelerinin yetersiz olduğu dönemde, geçici bir süre 15 kat olmakla birlikte, daha sonraki dönemde 9 kat civarında olmuştur. Analize dahil edilen bazı ülkelerin 2008 yılına kadar 30-35'e kadar çıktığı görülmektedir. 2015 yılı itibarıyla ise, Türkiye 9 kat iken, ortalama 13 maksimum 17 olarak gerçekleşmiştir.

Aktifin sermaye ile fonlanma oranı veya "sermaye yeterlilik" oranı olarak görülebilecek "sermaye/aktif" oranı yüzde olarak aşağıdaki grafikte verilmiştir. Bu oran birin "aktif/sermaye" oranına bölünmesiyle bulunmuştur.[16] Bu oran reel sektör firmalarında kaldıraç oranı olarak kabul edilir. Bankacılıkta 2008 Global Krizi sonrasında benzer bir yöntemle "Kaldıraç Oranı" hesaplama yükümlülüğü getirilmiştir (BCBS, 2014 ve BDDK 2013). Bu oranların gelişimine bakıldığında, Türkiye'nin ortalamanın çok üzerinde seyrettiği (2001 Krizi hariç) ve 2008 Global Krizi öncesinde maksimum değerin üzerine çıktığı görülmektedir. Bu oranın ortalaması %8,75 iken Türkiye'de %11 olarak gerçekleşmiştir.

[16] Dünya Bankası veri setinde 2004 yılına ilişkin veriler bulunmadığından gösterim yapılamamıştır.

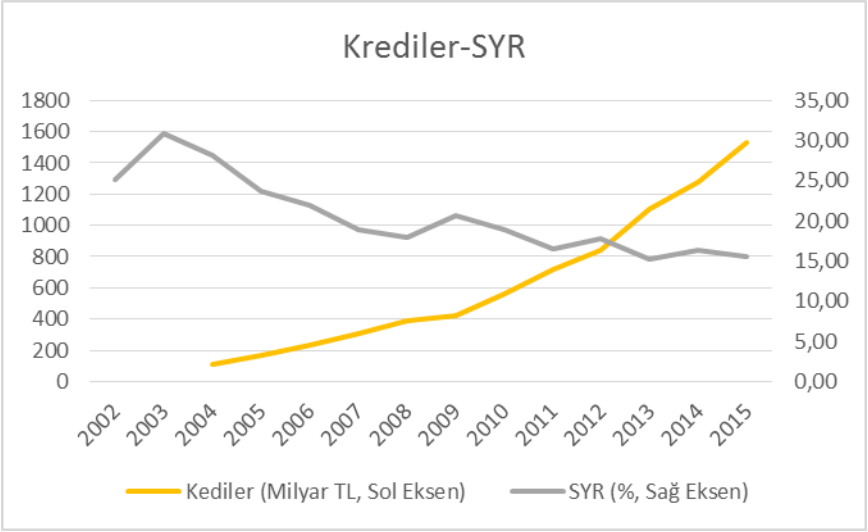

Kaynak: Dünya Bankası

Şekil 4 Sermaye/Aktif (%) Oranı

3.3 Kredi Portföyünün Yapısı

Bankacılık sektöründeki portföy yapısı nedeniyle 2002 yılında çok yüksek olan SYR oranı, kredilerdeki büyümeye bağlı olarak düşüş göstermiştir. BDDK'nın ihtiyatlılık düzenlemeleri ve uluslararası derecelendirme kuruluşlarına güvence verilmesi açısından SYR'nin daha aşağıya indirilmesi istenilen bir durum değildir. Böyle bir durumda kredi büyümesi ancak kredi portföyünün yapısında yapılacak değişiklikle mümkün olabilecektir. Yani kar marjı daha yüksek olarak görülen bireysel ve KOBİ kredileri ile kredi büyümesinin sağlanması ve karlılığın sürdürülmesi mümkündür.

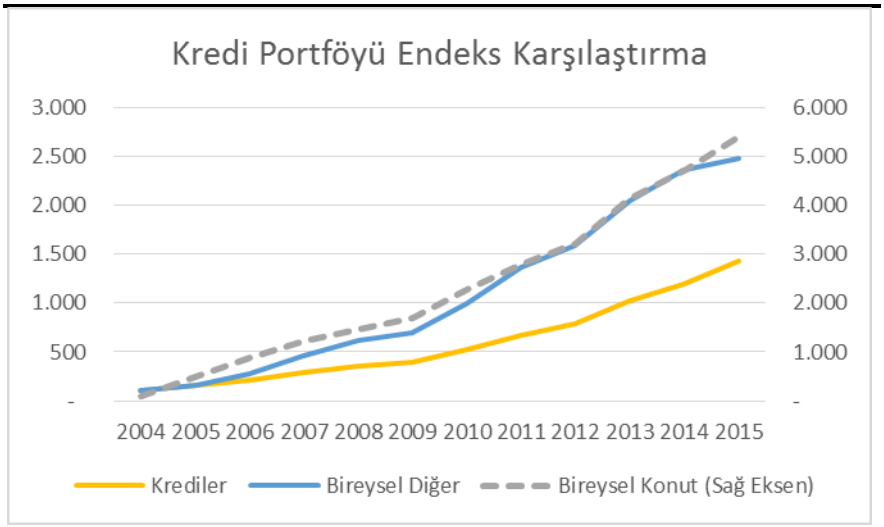
Kaynak: BDDK

Şekil 5 Krediler ve SYR Gelişimi

Mevcut SYR düzeyi korunarak, daha fazla kredi ve aktif büyümesinin olabilmesi için kar marjı yüksek ve risk ağırlığı düşük kredilere yönelmek gerekecektir. Bu anlamda, kredilerin önemli bir bölümünün kredi derecesi bulunmadığı dikkate alındığında, %100 risk ağırlığından %75 veya %50 gibi ağırlıklara kaydırılması gerekir. Diğer bir ifadeyle, KOBİ'ler veya bireysel krediler gibi perakende krediler grubunda yer alan müşterilere kredi verilmesi %75 risk ağırlığına kaydıracaktır. Benzer şekilde, gayrimenkul ipoteğini esas alan konut kredisi verilmesi halinde %50 risk grubuna kaydıracaktır.

Türkiye'de kredi portföy tercih değişikliği aşağıdaki grafikte görülmektedir. Buna göre bankacılık sistemindeki nakit kredilerin toplamı 2004 yılında 100 birim iken 2015'te 1431 birim olmuştur. Aynı dönemde, bireysel konut kredilerinde ciddi bir artış olmuş ve endeks değeri 5383'e çıkmıştır. Bireysel diğer kredilerin endeks değeri ise 2475 olmuştur. Bu portföy değişikliklerinin nedeni, konut kredileri ve bireysel kredilerde daha düşük risk ağırlığı uygulanması ve daha yüksek faiz marjı getirisine sahip bulunması olarak değerlendirilmektedir.[17]

[17] BDDK tarafından bireysel kredilerinin sınırlandırılması amacıyla vadeye dayalı yüksek risk ağırlığı uygulaması yapılmıştır. Ancak getiri yüksekliği ve düşük vadenin

Kaynak: BDDK, 2004 değeri=100

Şekil 5 Kredi Portföyü Endeks Karşılaştırma

Risk yönetimi açısından konu ele alındığında, yabancı para kredi derecesinin "BBB-" olması nedeniyle Türkiye Merkezi Hükümetine verilen yabancı para krediler (Hazine Borçlanmaları ve TCMB alacakları) %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. TL krediler ise %0 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'deki çok güçlü şirketlerin kredileri yabancı veya Türk parası ayrımına tabi tutulmaksızın %100 risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Buradaki temel husus, Hazine'nin senyoraj hakkı olması ve TCMB'nin istendiği kadar piyasaya nakit sağlamasıdır. 2008 Global Kriz sonrasında, merkez bankaları benzer bir yönteme başvurmuş kredibilitesi olan reel sektör kredilerini de teminat olarak almış ve bunun karşılığında piyasaya para vermiştir. Bu durum, enflasyon tehlikesine rağmen finansal istikrar, büyüme ve istihdamın desteklenmesi için yapılmıştır.

Diğer taraftan, Türkiye'de Risk Merkezinde ve KKB'de temerrüt verisi çok uzun süredir toplanmaktadır. Ayrıca, bankaların veri tabanlarında firmalar ve bireylere ilişkin kredi derecelendirmesine mesnet teşkil edebilecek pek çok veri

halen düşük risk ağırlığında kalması bu kredilere olan eğilimi güçlü kılmıştır. Ocak 2016'da Basel-II düzenlemelerinden farklı olarak yapılan bu uygulama kaldırılmıştır.

bulunmaktadır. Bu verilerin bir araya getirilmesi suretiyle bir derecelendirme metodolojisinin oluşturulması mümkündür. BDDK (2016) tarafından yapılan düzenleme çerçevesinde, denetim otoritesince kabul edilebilir bir KDK kurulması mümkündür.[18]

3.4 Kurumsal Kredilerin Sermaye Yükümlülüğüne Etkisi

Sermaye yeterliliği oranı, bankacılık düzenlemelerinde tanımlanan özkaynak ve risk ağırlıklı varlıkların tespiti ile bulunmaktadır. BDDK tarafından yayımlanan verilerde bankacılık sisteminin SYR'si %16'dır. Bu oranın düşük olması, bankanın kredi derecesi ve kredibilitesi üzerinde olumsuz etkisi olacaktır. Sermaye yeterliliğine ilişkin Aralık 2016 dönemi özetine EK-2'de yer verilmiştir. Bu özette ayrıca, bilanço kalemlerinin sıra numarası ile eşleştirmesi de yaklaşık olarak yapılmıştır. Sermaye yeterliliği oranının hesaplanması, çok kapsamlı bir veri setini gerektirmektedir (BDDK, 2015a).

BDDK (2011), Basel-II sayısal etki çalışmasında standart yöntemde kredilerin portföy dağılımına yüzde olarak yer verilmiştir. Benzer bir portföy yapısının devam ettiği ve bilanço içi ve dışındaki kredi riskinin aynı oranda dağıldığı varsayımıyla, mevcut kredilerin %62,86'sının kurumsal portföye dahil olabileceği tahmin edilmiştir.[19] TL cinsinden kurumsal portföyde kredi derecelendirmesi yapmak suretiyle daha düşük risk ağırlığına tabi tutmak mümkündür. Perakende portföy ve ikametgâh amaçlı gayrimenkul portföyde ise menkul kıymetleştirme hükümlerine uygun olarak kredi derecesinin tespiti gerekmektedir.[20] Zaten bu portföyün risk ağırlıkları kurumsal portföye nazaran daha düşüktür.[21]

[18] Benzer bir düzenleme AB'de bulunmaktadır (European Parlement, 2009).

[19] Bu oran yukarıda belirtildiği üzere, perakende portföye kayışa paralel olarak düşmüş olması muhtemeldir ancak çok ciddi bir değişiklik olması beklenmemektedir.

[20] Menkul kıymetleştirmeye ilişkin derecelendirme hususu, Ashcrafti ve Schuermann (2008), Bord ve Santos (2011) ile ECB (2008) tarafından incelenmiştir.

[21] BDDK tarafından 2016 yılına kadar İkametgah Amaçlı Gayrimenkul Kredilerine %50 risk ağırlığı uygulanmıştır. Basel-II düzenlemeleri bu portföyün %35 risk ağırlığına tabi tutulacağını belirtmiş olmasına rağmen BDDK daha ihtiyatlı bir yaklaşım benimsemiştir. Bu durum, Basel düzenlemelerine aykırılık teşkil etmemekle beraber Türk Bankalarının daha düşük bir sermaye yeterliliği oranı hesaplamalarına neden olmuştur.

Tablo 4 Türk Bankacılık Sisteminde Krediler Portföyünün Dağılımı

	Krediler Portföyü	Yüzde Payı	Krediler İçindeki Payı	Risk Ağırlığı
1	KOBİ Dışı Kurumsal	31,83	52,16	100
2	Kurumsal KOBİ	6,53	10,70	100
3	İkam. Amaçlı Gayrim. K.	2,65	4,34	50
4	Diğer Perakende	12,29	20,14	75
5	Perakende KOBİ	7,72	12,65	75
6	Toplam	61,02	100,00	
7	Kurumsal Portföy	38,36	62,86	

Kaynak: BDDK, 2011, QIS-TR3

Yukarıda belirtildiği üzere, aktif/sermaye oranı Türkiye'de 9 kat iken, analiz edilen ülkelerde ortalama 13 kat olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda, halen 262 milyar TL olan sermaye ile 2,4 trilyon TL aktif oluşturulmuştur. Mevcut SYR oranının sabit kaldığı varsayılarak bilançodaki risk ağırlığının değiştirilebileceği kalem kredi derecelendirmesiyle TL kredilerdir. TL krediler arasında da özellikle Kurumsal KOBİ ve KOBİ Dışı Kurumsal olarak gruplandırılan Kurumsal Krediler bölümüdür.

Bu analiz yapılırken yukarıdan aşağı (top-down) bir yaklaşım benimsenecektir. TL kredilerden kurumsal portföye dâhil olan %63'lük kısmın 637 milyar TL olduğu tahmin edilmektedir. Aktifin bunun dışındaki kısmında (1,7 trilyon TL) herhangi bir risk ağırlığında değişiklik imkânı bulunmadığından mevcut 9 katlık aktif/sermaye oranı kullanılarak gerekli sermayenin 191 milyar TL olduğu hesaplanmıştır. Toplam özkaynağı 191 milyar TL üzerinde kalan kısmı 71 milyar TL'dir. Analiz kapsamına dâhil edilen ülkelerin ortalama oranı olan 13 kat ile çarpıldığında 924 milyar TL kredi miktarına ulaşılacaktır. Mevcut TL kurumsal kredilerin 637 milyar TL olduğu dikkate alındığında, ilave 287 milyar TL'lik bir kredi imkânı ortaya çıkacaktır. Bu genişleme, kurumsal kredilerin ulusal kredi derecelendirme kuruluşu tarafından derecelendirmesi suretiyle sağlanabilir.[22]

[22] Buradaki amaç risk ağırlığı değişmeyecek olan porföyler için mevcut oran olan 9 kullanılmıştır. Çünkü bunların risk ağırlığında herhangi bir değişiklik

Tablo 5 Kurumsal Kredilerde İlave Kredi İmkanı

1	Toplam Aktifler	2.357.432
2	Krediler TL	1.013.411
3	Kurumsal Portföye Dâhil Krediler Oranı	%63
4	Kurumsal Portföye Dâhil Krediler Tutarı (2*3)	637.077
5	Risk Ağırlığı Değişmeyecek Aktif (1-4)	1.720.355
6	Aktif/Sermaye Oranı (Türkiye)	9
7	Risk Ağırlığı Değişmeyecek Aktif için Gerekli Sermaye (5/6)	191.151
8	Toplam Özkaynaklar	262.259
9	Risk Ağırlığı Değişebilecek Aktif için Kalan Sermaye (8-7)	71.108
10	Aktif/Sermaye Oranı (Ortalama)	13
11	Risk Ağırlığı Değişebilecek Aktif Tutarı (9*10)	924.406
12	İlave Kredi İmkânı (11-4)	287.329

Kaynak: BDDK, Kendi hesaplamalarımız, Milyon TL

Aynı sermaye yeterliliğini sağlamak kaydıyla kredi büyümesinin sağlanması kurumsal krediler için mevcutta uygulanan %100 risk ağırlığının ortalama olarak %69 (=637 milyar/ 924 milyar) olmasını gerektirmektedir.

Yukarıdaki hesaplamalara göre bulunan 287 milyar TL ilave kurumsal kredi imkânının, herhangi bir derecelendirme yapılmaksızın mevcut düzenlemelere göre artırılması halinde halen %15,57 olan SYR oranı, %14,88'e düşmektedir.[23]

Tablo 6 Kurumsal Kredilerde Artış ve Sermaye Yeterlili Rasyosuna Etkisi

1	Yasal Özkaynak	306.290
2	Kredi Riskine Esas Tutar	1.771.179
3	Kurumsal Krediler İlave	287.329
4	Kredi Riskine Esas Tutar Yeni (2+3)	2.058.508
5	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu Yeni ((3/4)*100) (YÜZDE)	14,88

yapılamamaktadır. Kurumsal kredilerde ise derecelendirme suretiyle daha yüsek bir oranın (13 kat) kullanılması mümkün olmaktadır.

[23] %15,57 Tablo 4'de 9 uncu sıradaki gerçek rakamdır ve ilave bir hesaplama yapılmamıştır.

6	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu Eski (YÜZDE)	15,57

Kaynak: BDDK, Kendi hesaplamalarımız, Milyon TL

Çabukel (2006)'da aşağıdan yukarı bir yaklaşımla önce kredi dereceleri tespit edilmiş ve daha sonra sermaye yükümlülüğü hesaplanmıştır. Burada ise, yukarıdan aşağı bir yaklaşımla benzer ülkelerden hareketle, karşılaştırmalı olarak ilave sermaye imkânı oluşturulabileceği tespit edilmiş ve buradan sermaye yükümlülüğü analiz edilmiştir. Buna göre, Çabukel (2006:130)'da kurumsal krediler için yapılan sermaye yükümlülüğü hesaplaması ile mevcut düzenleme ve burada tespit edilen ortalama risk ağırlığı kullanılarak hesaplamanın özeti aşağıda verilmiştir.

Tablo 7 Varsayımsal Kurumsal Kredi Portföyü ve Sermaye Yükümlülüğünde Değişim

		Çabukel (2006)	Mevcut Düzenl.	Yeni Çalışma
1	Kredi Portföyü	1.000	1.000	1.000
2	Ortalama Karşılık Oranı[24]	%2,92	%2,92	% 2,92
3	Karşılık Tutarı (1*2)	29,24	29,24	29,24
4	Kalan Kredi Tutarı (1-3)	970,76	970,76	970,76
5	Risk Ağırlığı	%30,52	%100,00	%69,00
6	Kredi Riskine Esas Tutar (4*5)	296,25	970,76	690,00
7	Minimum Sermaye Yükümlülüğü Oranı	%8	%8	%8
8	Minimum Sermaye Yükümlülüğü Tutarı(6*7)	23,70	77,66	55,20
9	Sermaye Yükümlülüğü Avantajı[25]	%69,48	%0	%28,92

Kurumsal krediler açısından Basel-II mevcut düzenlemesi Basel-I'den çok farklı değildir ve yaklaşık olarak aynı sonucu

[24] Çabukel (2006)'da 2003 yılına ilişkin hesaplanan ve kullanılan değer aynen varsayılmıştır. Bu karşılık genel ve özel karşılığı içermektedir. Genel karşılığın katkı sermayede dikkate alınmasının etkisi küçük olduğu için ihmal edilmiştir.

[25] Mevcut düzenlemeye göre hesaplanan sermaye yükümlülüğü %100 olarak kabul edilmiş ve bundan farklılaşma oranı hesaplanmıştır.

üretmesi beklenir. Çabukel (2006)'da öngörüldüğü üzere, 1000 TL'lik varsayımsal bir portföyde özel ve genel karşılık için %2,92 oranında karşılık ayrılmıştır.[26] Mevcut düzenlemeye göre minimum sermaye yükümlülüğü 77,66 TL'dir. Çabukel (2006)'da çok kısıtlı veriler ve test çalışması ile sermaye yükümlülüğünün 23,70 TL olduğu hesaplanmıştır. Bu çalışmada, ise %69 ortalama risk ağırlığı ile 55,20 TL sermaye yükümlülüğü doğduğu hesaplanmıştır. Sermaye yükümlülüğünün Çabukel (2006)'da %69,48 oranında düşmesi çok yüksek olmakla birlikte, benzer ülkelerle yapılan karşılaştırmalı analiz çalışmasında %28,92 oranında düşüş olabileceği hesaplanmıştır.

4. Sonuç

Banka yöneticileri sermayedarlarına kar yaratmak suretiyle hisselerin fiyatlarını yükseltmeyi amaçlamaktadırlar. Bunu sağlarken risk hesaplamalarında kullandıkları kendi yöntemlerinin bulunması beklenmektedir. Bu yöntemleri sermaye yeterliliği hesaplamasında kullanmaları için denetim otoritelerinin onayına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu onayı almak kapsamlı veri tabanı oluşturmayı ve istatistiki olarak modeli doğrulamayı gerektirmektedir. BDDK (2016) tarafından ileri yaklaşımlara ilişkin düzenlemeler 2016 yılı başında oluşturulmuştur ancak bankaların buna uyumunun zaman alacağı değerlendirilmektedir. [27]

Bankacılıkta temel unsur riskin doğru yönetilmesidir ve BCBS tarafından standartlar geliştirilmektedir. Bunun temelini de Basel-II ve Basel-III standartları oluşturmaktadır. Bu standartlara uygun olmak kaydıyla ülkeler çeşitli politikalar geliştirmektedirler. Bankacılığın en önemli risk unsuru kredi riskidir ve Türkiye'de kullanılan Standart yöntem KDK'ların derecelerini esas almaktadır. Ülkemizde, birkaç KDK kurulmuş ve SPK (2007) düzenlemesine göre kabul edilmiştir. BDDK'nın yetkilendirdiği bir KDK bulunmaktadır ancak verilen notların %100 risk ağırlığına tabi tutulacağı karara bağlanmıştır.[28] Bu nedenle herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

[26] Genel karşılığın özkyanağa ilavesine ilişkin hükümler ihmal edilebilir düzeyde görülmüştür.

[27] BDDK tarafından piyasa ilişkin riske maruz değer modelinin kullanımına ilişkin düzenleme 2001 yılına yayımlanmış olmasına rağmen bankalar tarafından halen kullanılmamaktadır.

[28] JCR BDDK'nın 01/10/2009 tarih ve 3368 sayılı kararı ile faaliyet izni verilmiştir.

Uluslararası KDK'ların objektif olduğu ve modellerinin doğru işlediği konusunda uluslararası alanda tereddütler bulunmaktadır. Türkiye'ye verilen notun düzeyi ile kurumsal krediler için hesaplanan sermaye yükümlülüğünün yüksek olduğu, mevcut sermaye yeterliliği oranını düşürdüğü ve bankaların aktiflerinin büyümesinde önemli bir engel olduğu kanaati oluşmuştur. Basel standartları gereğince, uluslararası KDK'ların verdiği kredi derecesinin, Türk bankacılık sisteminin sermaye yükümlülüğünü hesaplamada kullanması gerekmektedir. Çünkü alternatif bir yöntem tanımlanmamıştır. Ancak, kredilerin derecelendirilmesinde ulusal bir KDK'nın kurulması suretiyle daha gerçekçi bir risk ve sermaye yükümlülüğü hesabı yapmak mümkündür.

Bu çalışmada yapılan karşılaştırmalı analizde mevcut sermaye yapısıyla daha fazla kredi vermenin mümkün olduğu gösterilmiştir. Benzer şekilde, kaliteli kredileri daha düşük risk ağırlığına tabi tutmak suretiyle daha yüksek bir sermaye yeterliliği oranı hesaplanabilir. Bu bankaların kredibilitesini ve kredi derecesini artıracaktır. Bu da, finansal istikrar analizlerinde Türkiye'nin bankacılık sektörünün kalitesinin daha iyi olması sağlayacak ve ülkenin kredi notunu da olumlu etkileyecektir.

EK-1 Bilanço

Tablo 8 Türk Bankacılık Sisteminin Bilanço Yapısı

Sıra No	Bilanço (milyon TL),	Türk Parası (TP)	Yabancı Para (YP)	Toplam (T)
1	Nakit Değerler	12.935	9.331	22.265
2	Merkez Bankasından Alacaklar	18.582	22.492	41.074
3	Para Piyasalarından Alacaklar	1.586	418	2.005
4	Bankalardan Alacaklar	23.590	61.751	85.341
5	Gerçeğe Uygun Değer Farkı K/Z Yan. Menk. Değ.(Net)	2.611	412	3.023
6	Satılmaya Hazır Menkul Değerler (Net)	176.484	65.968	242.452
7	Zorunlu Karşılıklar	58	206.395	206.453
8	Menkul Kıymet Ödünç Piyasasından Alacaklar	45	0	45
9	Ters Repo Alacakları	9.858	1.162	11.020
10	Krediler*	1.013.411	471.549	1.484.960
11	Takipteki Alacaklar (Net) (12-13)	11.984	99	12.082
12	a) Takipteki Alacaklar	46.970	571	47.541
13	b) Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	34.986	472	35.459
14	Faiz (Kar Payı) ve Gelir Tah. Reeskontları	47.187	13.762	60.949
15	a) Kredi Faiz (Kar Payı) ve Gelir Tah. Reeskontları	20.447	4.683	25.131
16	b) Menkul Değerler Faiz Reeskontları	10.466	2.336	12.801
17	c) Diğer Faiz (Kar Payı) ve Gelir Reeskontları	16.274	6.742	23.016

18	Finansal Kiralama Alacakları (Net)	3.689	265	3.955
19	İştirakler, Bağlı ve Birlikte Kontrol Edilen Ort. (Net)	21.927	11.360	33.287
20	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (Net)	55.144	29.060	84.204
21	Elden Çıkarılacak Kıymetler (Net)	4.275	0	4.275
22	Sabit Kıymetler (Net)	25.503	29	25.532
23	Diğer Aktifler	24.749	9.760	34.510
24	TOPLAM AKTİFLER (1+...+23)-(12+13+15+16+17)	1.453.620	903.812	2.357.432
43	Karşılıklar	39.433	2.678	42.110
45	TOPLAM (Mevduat ve Borçlar) (25+...+44)-(26+27+35+36+41+42)	1.025.490	1.069.683	2.095.173
53	TOPLAM ÖZKAYNAKLAR (46+...+52)	260.019	2.239	262.259
54	TOPLAM PASİFLER (45+53)	1.285.509	1.071.923	2.357.432
55	Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler	188.293	270.360	458.653
56	Taahhütler (57+58)	836.030	1.245.949	2.081.979
57	a) Türev Finansal Araçlar	471.274	1.112.966	1.584.240
58	b) Diğer Taahhütler	364.756	132.983	497.739
59	Bankalara Kullandırılan Krediler***	4.504	10.986	15.490
60	Bankalar Mevduatı (Katılım Fonu)***	21.721	53.743	75.464

Kaynak: BDDK, Dönem:2015/12, Son güncelleme:4/7/2016

EK-2 Sermaye Yeterliliği Oranı

Tablo 9 Türk Bankacılık Sisteminin Sermaye Yeterlilik Tablosu ve Bilanço İlişkisi

	Sermaye Yeterliliği (milyon TL)	Toplam	Bilanço Sıra No
1	Ana Sermaye Toplamı	259.344	53T
2	Katkı Sermaye Toplamı	48.745	42T
3	Orana Esas Sermaye Toplamı (1+2)	308.090	
4	Sermayeden İndirilen Değerler Toplamı	1.799	
5	Yasal Özkaynak (3-4)	306.290	
6	Çekirdek Sermaye	260.911	
7	Risk Ağırlıklı Kalemler Toplamı (10+24+25)	1.967.196	
8	Çekirdek Sermaye Yeterliliği Rasyosu ((6/7)*100) (YÜZDE)	13	
9	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu ((5/7)*100) (YÜZDE)	16	
10	Kredi Riskine Esas Tutar (11+12)	1.771.179	
11	Menkul Kıymetleştirme Pozis. Kayn. Kredi Riskine Esas Tutar	0	
12	Karşı Taraf Kredi Riski Dahil Kredi Riskine Esas Tutar (Standart Yaklaşım)	1.771.179	
13	Risk Ağırlığı %0 Olan Kalemler Toplamı	576.740	1T, 2TP, 5TP, 7T,6TP, 20TP
14	Risk Ağırlığı %10 Olan Kalemler Toplamı	0	
15	Risk Ağırlığı %20 Olan Kalemler Toplamı	95.233	3TP, 4TP
16	Risk Ağırlığı %50 Olan Kalemler Toplamı (G.menkul İpoteği ile Teminatlandırılanlar)	273.751	10T
17	Risk Ağırlığı %50 Olan Kalemler Toplamı	219.439	3YP, 4YP,

			2YP, 5YP, 6YP, 20YP,
18	Risk Ağırlığı %75 Olan Kalemler Toplamı	378.763	10T
19	Risk Ağırlığı %100 Olan Kalemler Toplamı	1.010.178	10T
20	Risk Ağırlığı %150 Olan Kalemler Toplamı	43.972	12aT
21	Risk Ağırlığı %200 Olan Kalemler Toplamı	68.969	
22	Risk Ağırlığı %250 Olan Kalemler Toplamı[29]	2.957	
23	Risk Ağırlığı %1250 Olan Kalemler Toplamı	0	
24	Piyasa Riskine Esas Tutar	53.763	
25	Operasyonel Riske Esas Tutar	142.254	

Kaynak: BDDK, T: Toplam, YP: Yabacı Para, TP: Türk Parası, Dönem:2015/12, BDDK tarafından Tablonun son güncelleme tarihi 4/7/2016'dir.

KAYNAKLAR

ASHCRAFTİ, A. ve SCHUERMANN T. (2008), "Understanding the Securitization of Subprime Mortgage Credit Staff Report no. 318" March 2008.

BCBS, (2005a), "Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework".

BCBS, (2005b) "Studies on Validation of Internal Rating Systems", *Working Paper.*

BCBS (2006), "Result of the Fifth Quantitative Impact Study (QIS 5)".

BCBS (2010), "Basel III: International Framework for Liquidity Risk Measurement, Standards And Monitoring".

[29] Ocak 2016'da yapılan değişiklel %250 Risk Ağırlığı kaldırılmıştır.

BCBS (2014), "Basel III Leverage Ratio Framework And Disclosure Requirements", Ocak 2014.

BDDK (2011)," BASEL-II Üçüncü Sayısal Etki Çalışması QIS-TR3 Değerlendirme Raporu", Mart 2011

BDDK (2012a), "Bankacılık Sektörü Basel-II İlerleme Raporu", Ekim 2012

BDDK (2012b), "Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik", 17 Nisan 2012 SALI Resmî Gazete Sayı : 28267

BDDK (2013), "Bankaların Kaldıraç Düzeyinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik", 5 Kasım 2013 Resmî Gazete Sayı : 28812

BDDK (2015a), "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik", 23 Haziran 2015, 29511 sayılı Resmi Gazete

BDDK (2015b), "Bankaların Likidite Karşılama Oranı Hesaplamasına İlişkin Yönetmelik", 21 Mart 2015, 28948 sayılı Resmi Gazete

BDDK (2016), "İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımların ve İleri Ölçüm Yaklaşımının Değerlendirilmesine, Validasyonuna ve Kurumsal Yönetime İlişkin Rehber", 31 Mart 2016, Resmi Gazete: 6827

BLOOMBERGHT (2016), "Moody's Türkiye'nin kredi notunu düşürdü", 24 Eylül 2016
http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1921899-moodys-turkiyenin-kredi-notunu-dusurdu

BORD, V. ve J. SANTOS (2011), "The Rise of the Originate-to-Distribute Model and the Role of Banks in Financial Intermediation"

CANBOLAT MA ve A GÜMRAH, (2015) "Analysis of Credit Risk Measurement Models in the Evaluation of Credit Demands", - Universal Journal of Accounting and Finance 3(1): 16-20, 2015

CGFS (2011), "The Impact Of Sovereign Credit Risk On Bank Funding Conditions", CGFS Papers No 43 July, 2011 s.3

ÇABUKEL R. (2006), *Bankaların Kurumsal Kredileri Açısından Kredi Riski Yönetimi ve Basel-II Uygulaması*, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi

ÇABUKEL R. (2007), *Bankaların Kurumsal Kredileri Açısından Kredi Riski Yönetimi ve Basel-II Uygulaması*, TBB, Doktora Tezinin Basımı

EUROPEAN PARLIAMENT (2006a), "Directive 2006/49/EC Of The European Parliament And Of The Council Of 14 June 2006 On The Capital Adequacy Of Investment Firms And Credit Institutions (Recast)"

EUROPEAN PARLIAMENT (2006b), "Directive2006/48/EC of the European parliament and of the Council Of 14june2006 Relating To The Taking Up And Pursuit Of The Business Of Credit institutions (Recast)"

EUROPEAN PARLIAMENT (2009), "Regulation (EC) No 1060/2009 of The European Parliament And Of The Council Of 16 September 2009 On Credit Rating Agencies"

ECB (2008), "The Incentive structure Of the 'Originate And Distribute' Model" December

ERSOY, H. ve N. ORAL (2015). "KOBİ'lerin Kredi Değerliliğinin Ölçümünde Ortaya Çıkan Sorunlar: Çözüme Yönelik Bir Uygulama Örneği." Journal of the Institute of Social Sciences Cankiri Karatekin University/Cankiri Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitusu Dergisi, 6(1).

GÜMÜŞ, F. B., ve Ö. NALBANTOĞLU (2015), "Türk Bankacılık Sektöründe 2014 Yılı Verileri İle Stres Testi Uygulaması."

FED (2007), Press Realese, 2 Nov 2007

FED (2011), Report to the Congress on Credit Ratings, July 2011

FIBEN (2006), "Banque de France Scores: Development, Applications, And Maintenance"

FSB (2010), "Prensiples for Reducing Reliance on Credit Rating Agencies"

FSB (2012), "Roadmap And Workshop For Reducing Reliance On CRA Ratings", 2 November 2012

KARAGÖL, E. T ve MIHÇIOKUR, Ü. İ., (2012), "Kredi Derecelendirme Kuruluşları: Alternatif Arayışlar"

KIRLIOĞLU, H. ve A. ŞENOL (2011) "KOBİ'lerde UFRS ve BASEL II Düzenlemelerinin Farkındalığının Araştırılması: Doğu Marmara Örneği." Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim/2011

KURTOĞLU, Y. (2009), "Basel–II ve Kobi Kredileri Sermaye Yeterliliği ve Sermaye Standartlarında Uluslararası Uyum", *Maliye Dergisi* y Sayı 157 y Temmuz-Aralık 2009

SEC, 2003, "Report on the Role and Function of Credit Rating Agencies in the Operation of the Securities Markets,"

SEC, 2008, Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies, July 2008 s. 12

SEVİM Ş., T. BOZDOĞAN, MA CANBOLAT (2009) "Kredi Taleplerinin Değerlendirmesinde Bilgisayar Destekli Mali Analiz Sonuçlarının Puanlaması ve bir Model Denemesi" *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2009) 2/2, 83-101

SPK (2007), "Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti Ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği" (Seri: VIII, No: 51) (12/7/2007 tarihli ve 26580 sayılı Resmi Gazete)

Toprak, M. ve R. Çabukel (2009). "Global Fund and Potentials for Emerging Markets." Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2).

YAZICI, R., B., BEHDİOĞLU, S., YAZICI, A., & ŞİMŞEK, M. (2008) "Türkiye'de Basel II Standartlarının KOBİ'lere Etkilerini İncelemeye Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma: Marmara Bölgesi Örneği." *Basel Iı'ye Geçiş Öncesi Kobi'lerde Genel Durum Değerlendirmesi: Sorunlar, 115*.